

Odpravljanje ovir

Invalidi in njihova pravica do udeležbe
na volitvah v Evropski parlament

Poročevalec: Krzysztof Pater

Evropski ekonomsko-socialni odbor

UVOD

Zagotavljanje volilnih pravic invalidov

Vsi odrasli Evropejci, vključno z invalidi, imajo pravico voliti na nacionalnih volitvah in volitvah v Evropski parlament. Ta pravica temelji na številnih zavezujočih pravnih dokumentih, vključno s Splošno deklaracijo človekovih pravic, Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov in Listino Evropske unije o temeljnih pravicah.

Na žalost številni invalidi v EU ne morejo v celoti uveljavljati svojih volilnih pravic. Poročevalec Evropskega ekonomsko-socialnega odbora Krzysztof Pater v svojem poročilu navaja, da približno **800.000 državljanom EU v 16 državah EU zaradi nacionalnih pravil ne more uveljavljati svoje zakonite pravice do udeležbe na volitvah v Evropski parlament, ker so invalidni ali trpijo za duševnimi motnjami.**

Te osebe poleg milijonov drugih državljanov ne morejo voliti iz številnih razlogov. Na primer, številni invalidi so pozvani na volišča na podlagi prebivališča, ta volišča pa niso prilagojena njihovim potrebam. Če bi imeli možnost, bi številni izbrali drugo volišče. Vendar pa v 12 državah EU nacionalna zakonodaja volivcem ne dovoljuje, da bi spremenili volišče brez spremembe prebivališča.

Premalo izbire

Poleg tega 8 držav EU ne zagotavlja drugih možnosti namesto glasovanja na volišču, kot so glasovanje po pošti, elektronsko glasovanje ali glasovanje z mobilno volilno skrinjico, številni invalidi pa so mobilno ovirani in potrebujejo pomoč.

V 18 državah EU slepi volivci ne morejo glasovati samostojno, ampak se morajo zanesti na spremljevalca, da bo oddal glas v njihovem imenu.

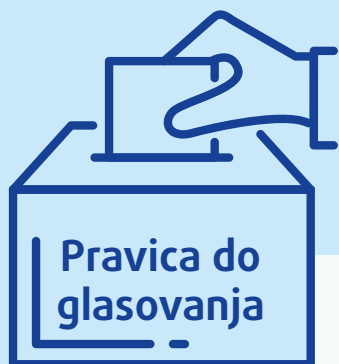
Nekatere države EU omogočajo glasovanje po pooblaščenju, pri katerem invalid drugi osebi dovoli, da odda glas v njegovem imenu. Vendar glasovanje po pooblaščenju samo po sebi invalidom ne omogoča samostojnega uveljavljanja volilne pravice. Zato ni primerna nadomestna možnost.

Pomanjkanje dostopnih informacij prav tako odvrča od udeležbe na volitvah. Na primer, invalide lahko od udeležbe na volitvah odvrne pomanjkanje informacij o posebnih pravilih, ki morajo veljati zanje na volišču, ali o fizičnih ovirah, s katerimi se lahko soočijo.

V poročilu EESO je ugotovljeno, da bi lahko vsi invalidni državljani v EU v celoti uveljavljali svojo demokratično pravico in volili na način, ki jim najbolj ustreza, če bi se združile najboljše prakse iz vseh držav.

EESO predlaga, naj se spremeni veljavna zakonodaja EU o volitvah v Evropski parlament, da bodo invalidom zagotovljene različne možnosti glasovanja.

Celotno poročilo je na voljo na spletišču EESO. V njem je v celoti predstavljeno trenutno stanje in opisano delno varstvo volilnih pravic invalidov v Evropi. V tej brošuri je predstavljen povzetek ugotovitev iz poročila.

SPLOŠNA DEKLARACIJA
ČLOVEKOVIH PRAVIC

KONVENCIJA ZDRUŽENIH NARODOV
O PRAVICAH INVALIDOV

LISTINA EVROPSKE UNIJE
O TEMELJNIH PRAVICAH

NEKATERE DOBRE PRAKSE

Vse države EU so dosegle napredek pri zagotavljanju več možnosti glasovanja za invalide.

AVSTRIJA

V Avstriji mora imeti vsaka občina in vsako okrožje na Dunaju vsaj eno volišče, ki je dostopno invalidom.

BELGIJA

Belgijski invalidni volivci lahko uporabljajo posebej prilagojeno volilno kabino, postavljeno na dostopnem mestu. Kabina je lahko postavljena celo zunaj volišča.

BOLGARIJA

Osrednja volilna komisija v Bolgariji je na svojem spletišču objavila film o postopkih glasovanja za invalide. Film je na voljo tudi v znakovnem jeziku.

CIPER

Na Cipru so se odločili, da je lahko največja velikost glasovnice 16x70 cm, da bi jo bilo lažje izpolniti.

ČEŠKA REPUBLIKA

Na Češkem se pripravi letak s splošnimi informacijami v različnih oblikah, prilagojenih potrebam oseb z različnimi vrstami invalidnosti.

DANSKA

Na Danskem je predčasno glasovanje na določenih voliščih na voljo največ tri tedne in najmanj dva dni pred volitvami. Možnost predčasnega glasovanja koristi zlasti invalidom, ki morajo pogosto vnaprej urediti vse potrebno za glasovanje.

ESTONIJA

V Estoniji je elektronsko glasovanje na voljo vsem državljanom.

FINSKA

Ministrstvo za pravosodje na Finskem krije stroške letaka z informacijami o volitvah v Braillovi pisavi.

FRANCIJA

Francija je ena od številnih držav, ki osebam, ki niso volivci, kot so otroci, dovoljuje, da pomagajo invalidom pri glasovanju.

GRČIJA

V Grčiji je glasovanje obvezno za vse državljane. Ker pa je obvezno glasovanje pogosto stresno za invalide, so grške oblasti zelo prožne pri uveljavljanju pravila.

HRVAŠKA

Volivci na Hrvaškem lahko pridobijo potrdilo, s katerim jim je dovoljeno glasovanje na kateremkoli volišču. Invalidi lahko tako ugotovijo, na katerih voliščih jim je na voljo pomoč.

IRSKA

Na Irskem lahko volivci, ki živijo v institucijah za dolgotrajno oskrbo, zaprosijo za vključitev na poseben seznam volivcev. Če je njihovi prošnji ugodeno, jih osebno obišče poseben uradnik, ki zabeleži njihov glas.

ITALIJA

V Italiji osebam z omejeno mobilnostjo lokalne oblasti zagotovijo prevoz na ustrezno volišče.

LATVIJA

Volivci v Latviji in v desetih drugih državah EU nikakor ne smejo biti prikrajšani za pravico do udeležbe na volitvah.

LITVA

Osrednja volilna komisija v Litvi objavlja spletni zemljevid, na katerem so označena volišča, ki so najbolj prilagojena volivcem z omejeno mobilnostjo.

LUKSEMBURG

V Luksemburgu lahko volivec celo določi člana volilne komisije za svojega pomočnika.

MADŽARSKA

Invalidi na Madžarskem lahko najpozneje dva dni pred volitvami sporočijo, da potrebujejo dostopno volišče.

MALTA

Na Malti morajo biti vsa volišča opremljena s predvajalniki zvočnih posnetkov in šablono v Braillovi pisavi, na kateri so naštetih kandidati in stranke, ki so na glasovnici.

NEMČIJA

V Nemčiji lahko slepi naročijo predlogo glasovnice, ki ji je priložen CD z navodili za uporabo predloge in uradnimi volilnimi informacijami v Braillovi pisavi.

NIZOZEMSKA

Volivci na Nizozemskem lahko uporabijo povečevalno steklo, ki je na voljo na vseh voliščih.

POLJSKA

Na Poljskem bolnišnice in institucije za dolgotrajno oskrbo, v katerih je vsaj 15 oseb, organizirajo zaprta volišča.

PORTUGALSKA

Na Portugalskem se glas šteje, če jasno kaže voljo volivca, tudi če je označba na glasovnici izven okvirčka.

ROMUNIJA

Romunija volivcem dovoljuje, da svoj glas izkažejo z oznako ob kandidovem imenu z žigom, ki ga volivec dobi od volilne komisije.

SLOVAŠKA

Na Slovaškem lahko hkrati z invalidnimi volivci svojo glasovnico v isto mobilno volilno skrinjico oddajo tudi njihovi stalni negovalci.

SLOVENIJA

V Sloveniji pristojna ministrstva pred vsakimi volitvami posebej obvestijo bolnišnice in institucije za dolgotrajno oskrbo, kako lahko številni oskrbovanci in bolniki uveljavljajo pravico do udeležbe na volitvah.

ŠPANIJA

V Španiji lahko invalidi, ki ne morejo na pošto, da bi zahtevali glasovanje po pošti, pokličejo notarja. Notar jim brezplačno izda pooblastilo, da lahko oseba, ki jo določi invalidni volivec, opravi vse potrebno za glasovanje po pošti.

ŠVEDSKA

Na Švedskem si lahko volivec, ki je prejel glasovnico za glasovanje po pošti, premisli in glasovnico odda osebno na volišču na dan volitev.

Kljub napredku v vseh državah EU je treba storiti še veliko, da bi vsem državljanom EU, vključno z invalidi, zagotovili možnosti za udeležbo na volitvah, ki jih potrebujejo.

PRAVNE IN TEHNIČNE OVIRE ZA UDELEŽBO NA VOLITVAH

Za zaščito interesov državljanov, ki so umsko prizadeti ali imajo duševne motnje, države EU dovoljujejo različne oblike zakonitega skrbništva na podlagi sposobnosti varovancev.

Tako skrbniki, ki so v celoti prevzeli poslovno sposobnost svojih varovancev, sprejemajo skoraj vse odločitve za svoje varovance, skrbniki, ki so delno prevzeli poslovno sposobnost svojih varovancev, pa sprejemajo samo nekatere odločitve, odvisne od posameznika.

V pravnih sistemih devetih držav EU so volilne pravice oseb, ki jim je bila popolnoma odvzeta poslovna sposobnost, samodejno preklicane, v sedmih pa je za odvzem posameznikove volilne pravice potrebna ocena posameznika, ki jo izvede sodišče. V 11 državah EU posamezniku v nobenem primeru ni mogoče odvzeti pravice do udeležbe na volitvah. Število invalidov, ki ne morejo glasovati, se med državami zelo razlikuje.

Na Portugalskem približno 100 invalidov ne more uveljavljati svoje volilne pravice, v nekaterih drugih državah pa znaša to število celo 300.000.

Države EU v zadnjih letih vse manj pogosto samodejno odvezemajo volilno pravico. Namesto tega se nacionalni pravni sistemi nagibajo k omejitvi te pravice v redkih primerih, o katerih odloči sodišče na podlagi posamezne ocene. Nekatere države so ukinile vse omejitve.

V poročilu je predlagano, naj Evropski parlament in druge institucije EU pomagajo pospešiti spremembe pravnih sistemov držav članic, da se ukinejo vse pravne omejitve volilnih pravic invalidov.

Tehnične ovire za uveljavljanje pravice do udeležbe na volitvah

Javni organi so odgovorni za zagotavljanje informacij o volitvah invalidom v oblikah, ki so prilagojene njihovim potrebam. Vendar pa pogosto nacionalna zakonodaja ne zahteva izrecno, da je treba te informacije zagotoviti.

Informacije o volitvah vključujejo datum volitev, osnovna pravila, oblike glasovanja in podrobnosti o posebnih postopkih, ki veljajo za invalide. Organi morajo tudi zagotoviti, da se pri zagotavljanju informacij upoštevajo različne vrste invalidnosti, kot so potrebe slepih, slabovidnih in gluhih.

Poročilo ugotavlja, da bi organi morali sodelovati z organizacijami, ki zastopajo invalide, da bi zagotovili kar najbolj učinkovito sporočanje informacij. Na primer, iskanje volišč, prilagojenih potrebam invalidov, bi moralo biti enostavno.

Poleg tega javni mediji in internet ne bi smeli biti edini način zagotavljanja informacij o volitvah invalidom. V poročilu je svetovano, da bi organi namesto tega morali posredovati informacije, prilagojene različnim vrstam invalidnosti. Slike so pogosto učinkovit način obveščanja umsko prizadetih, čeprav države EU redko uporabljajo ta način.

Na volišču

Najosnovnejša oblika udeležbe na volitvah je glasovanje na volišču. Vendar velika večina volišč v EU ni v celoti prilagojenih potrebam ljudi z različnimi vrstami invalidnosti.

Čeprav je v 11 državah EU določeno, da morajo biti vsa volišča prilagojena invalidom, podrobnejši pregled razkriva, da je dostopnost pogosto razumljena kot odpravljanje fizičnih ovir za uporabnike invalidskih vozičkov. S tako ozkim pogledom se spregledajo številne težave, kot so na primer potrebe slepih.

Ker se volišča ne morejo hitro prilagoditi potrebam invalidov, je najboljša možnost dovoliti invalidnim volivcem, da spremenijo volišče, če jim je bilo to dodeljeno na podlagi njihovega prebivališča. V poročilu je navedeno, da bi moral biti upravni postopek za tako spremembo preprost in hiter.

Vsak invalidni volivec bi moral tudi imeti možnost, da sam izbere osebo, ki mu bo pomagala na volišču. V številnih državah so za izbiro takšnih pomočnikov določeni pogoji, ki se ne zdijo upravičeni.

Drugi učinkoviti ukrepi vključujejo izo-bešanje uradnih obvestil in izvodov glasovnic v ustrezni velikosti in na primerni višini, da jih je mogoče zlahka prebrati, objava informacij v Braillovi pisavi za slepe in možnost uporabe tolmača za znakovni jezik prek spleta.

Glasovnica

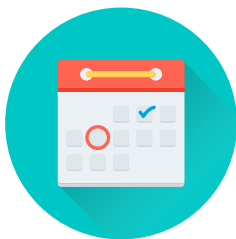
V zvezi s postopkom glasovanja je pogosto določeno, ali lahko invalidi glasujejo samostojno. Oblika glasovnice in glasovanja sta za invalide pogosto nepremagljivi oviri. Namesto tega morajo volivci razkriti svoj glas drugi osebi, ki ga odda zanje, kar pomeni, da se ne spoštuje načelo tajnosti.

Poleg tega je vpis imena ali številke imena ali obkrožitev izbire velika ovira za volivce z omejeno uporabo rok.

Najpriročnejša rešitev je možnost, da lahko volivci glasujejo z oznako „X“ ali podobno oznako v dovolj velikem okvirčku. Za slepe ali slabovidne ali ljudi, ki imajo težave s čitljivim pisanjem s pisalom, je dobra rešitev posebna šablona za glasovnico, označena z Braillovo pisavo in lahko čitljivim besedilom.

Če morajo invalidi izbrati kartico z imenom politične stranke, mora biti pisava dovolj velika, vse kartice pa morajo biti označene tudi v Braillovi pisavi.

Za umsko prizadete volivce je najboljši pristop za zagotavljanje informacij besedilo s preprostimi stavki ali slikovnimi navodili.

Predčasno glasovanje

Deset držav EU vsaj nekaterim skupinam volivcev omogoča predčasno glasovanje na določenem volišču. Ta volišča so v prostorih, ki so prilagojeni potrebam ljudi z omejeno samostojno mobilnostjo.

V večini držav upravni postopki za predčasno glasovanje niso potrebni, volivci enostavno pridejo na volišče, ko je to odprto. V drugih državah pa se je treba za predčasno glasovanje prej registrirati.

S predčasnim glasovanjem se invalidom omogoči udeležba na volitvah. Lokalni organi imajo tako več časa, da poskrbijo za prevoz invalidov na volišča.

V institucijah za dolgotrajno oskrbo predčasno glasovanje olajša organizacijo postopka glasovanja na delovni dan. Takrat je običajno na delu več osebja kot v nedeljo, na dan, ko v večini držav tradicionalno potekajo volitve.

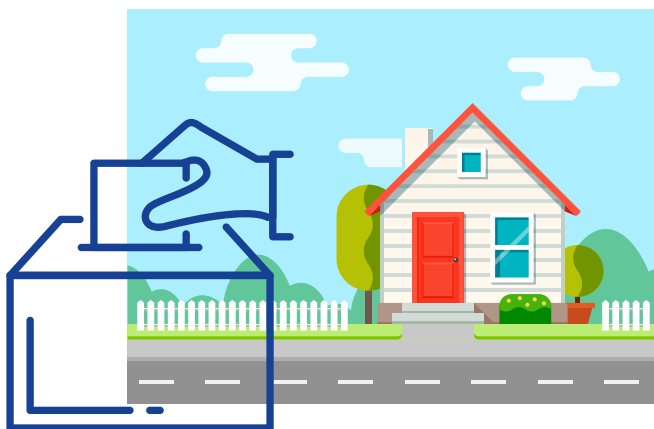

Glasovanje po pošti

V nekaterih državah EU lahko volivci, ki živijo v državi, vnaprej pridobijo glasovnico, jo osebno izpolnijo in pošljejo volilni komisiji po pošti.

Glasovanje po pošti številnim invalidom znatno olajša postopek glasovanja. Vendar pa je preprostost uporabe tega postopka med drugim odvisna od preprostosti postopka prijave in odsotnosti povezanih stroškov.

Invalidni volivci, ki se prijavijo za glasovanje po pošti, bi morali poleg glasovnice prejeti tudi navodila v obliki, ki je prilagojena njihovi vrsti invalidnosti. Na primer slepi in slabovidni bi morali prejeti poseben izvod v Braillovi pisavi ali CD z navodili.

Glasovanje z mobilno volilno skrinjico

Mobilna volilna skrinjica je učinkovit način, da se invalidom omogoči glasovanje. Sedemnajst držav EU dovoljuje bodisi uporabo volilne skrinjice ali posebne volilne ovojnice, ki je dostavljena na volivčevo prebivališče, kjer jo ta lahko uporabi.

Volivci lahko uporabijo takšen način glasovanja, kadar zaradi invalidnosti ali zdravstvenega stanja ne morejo priti na volišče. Takšen način glasovanja koristi osebam v bolnišnicah in institucijah za dolgotrajno oskrbo.

Za bolnike in težke invalide je lahko večurno čakanje na volilno skrinjico zelo obremenjujoče, zato bi moral biti časovni okvir, v katerem prispe volilna skrinjica, kratek.

Dokler se dostopnost volišč ne izboljša, bi bilo poleg tega treba razmisliti o možnosti postavitve majhne volilne skrinjice zunaj volišča ali pred njim za volivce z omejeno samostojno mobilnostjo.

Glasovanje po pooblaščenju

Glasovanje po pooblaščenju, znano tudi kot prenos pravice do glasovanja, poteka v primeru, ko volivec pooblasti drugo osebo, da zanj odda glas na volišču. Ta možnost je na voljo samo v štirih državah EU.

Glasovanje po pooblaščenju je lahko samo dopolnilna rešitev za invalide, ki težko oddajo svoj glas sami, ne sme pa se uporabljati kot izgovor, da se neposredna in dejanska udeležba na volitvah ne omogoči vsem volivcem.

Organi morajo posebno pozornost nameniti načinu prenosa pravice do udeležbe na volitvah, da bi preprečili nepravilnosti v volilnem postopku. Poročilo kot možno rešitev navaja omejitev števila ljudi, ki lahko izberejo istega pooblaščenca.

Elektronsko glasovanje

Vsi državljani v Estoniji lahko glasujejo elektronsko, kar je najprikladnejša rešitev za številne invalidne Estonce. Vendar pa je ta sistem del celovitega okvira elektronske komunikacije med državljani in nacionalnimi organi.

Drugod vzpostavitev takšnega sistema zgolj za volitve ni smiselna. Tudi če zanemarimo varnostne pomisleke, bi morali organi v drugih državah EU nameniti obsežne naložbe ozaveščanju o tem načinu glasovanja ter sporočiti ustrezne in prilagojene informacije ljudem z različnimi vrstami invalidnosti.

Obvezno glasovanje

V treh državah EU je glasovanje obvezno. Če invalidi v teh državah ne morejo glasovati zaradi neustrezne ureditve, je to zanje lahko stresno, saj se lahko bojijo kazni, ker niso glasovali.

Te države bi morale zagotoviti ustrezne rešitve, ki bi vsem invalidom omogočale udeležbo na volitvah.

Glasovanje v drugi državi EU

Vsi državljani EU s stalnim prebivališčem v državi EU, ki ni njihova država izvora, so upravičeni do udeležbe na volitvah v Evropski parlament. Vendar pa morajo biti pred glasovanjem vpisani v volilni imenik.

Za številne invalide je osebna prijava na uradu nemogoča ali izredno težavna. Izvajati in razširjati bi bilo treba druge načine prijave, prilagojene potrebam oseb z različnimi vrstami invalidnosti.

Vpis volivcev v volilni imenik naj bi se opravil samo enkrat, tako da ga ne bi bilo treba ponavljati pri naslednjih volitvah. Rok za vpis v volilni imenik bi tudi moral biti usklajen v celotni EU: trenutni roki so od 90 do 5 dni pred volitvami.

Glasovanje oseb v institucijah za dolgotrajno oskrbo in bolnišnicah

Demografske spremembe in staranje družbe so dejavniki, zaradi katerih bo vse več ljudi živel v institucijah za 24-urno oskrbo ali se dolgo zdravilo v bolnišnicah. Vendar pa v skoraj tretjini držav EU ljudje v teh institucijah nimajo možnosti udeležbe na volitvah.

V drugih državah EU je glasovanje v teh institucijah sicer teoretično možno, vendar pa je v praksi zanj potrebne veliko podpore volivčeve družine. Samo v sedmih državah so za te volivce na voljo posebna volišča.

Nacionalni organi bi morali posebno pozornost posvetiti zagotavljanju možnosti udeležbe na volitvah za te ljudi. Če je v instituciji nameščenih vsaj 50 do 100 ljudi, je najboljša rešitev vzpostavitev

zaprtega volišča. V institucijah z manj ljudmi pa lahko mobilna volilna komisija zagotovi mobilno volilno skrinjico. Poročilo navaja, da bi v vsakem primeru ljudje, ki so priklenjeni na posteljo, morali imeti dostop do mobilne volilne skrinjice, v katero lahko oddajo svoj glas.

Bolniki pogosto postanejo zelo odvisni od zaposlenih, zato obstaja tveganje, da njihove odločitve niso povsem samostojne. Volilne komisije bi se morale osredotočiti na omogočanje volivcem, da glasujejo sami.

POPOLNA PRAVICA DO UDELEŽBE NA VOLITVAH ZA VSE

Namen poročila EESO, ki je tukaj povzeto, ni kritizirati države EU. Njegov namen je spodbuditi nacionalne organe k sodelovanju pri obravnavi načinov za zagotavljanje vseh političnih pravic najbolj ranljivim državljanom, pravi poročevalec EESO Krzysztof Pater.

V poročilu niso navedene vse rešitve, ki bi jih države EU lahko sprejele. Predstavlja pa je celotna problematika skupaj s številnimi možnimi rešitvami, ki jih države EU lahko izberejo ali razvijejo in izvajajo v skladu s svojo volilno tradicijo.

Invalidi bi morali imeti popolno pravico do udeležbe na volitvah, hkrati pa bi jim moralo biti omogočeno tudi glasovanje na najprikladnejši način. Evropski parlament bi moral imeti vodilno vlogo pri oblikovanju zakonodaje, s katero bo ta pravica uresničena.

Poročilo EESO Pravica invalidov do udeležbe na volitvah v Evropski parlament je na voljo tukaj v vseh 24 uradnih jezikih EU:

www.eesc.europa.eu/the-real-right-of-persons-with-disabilities-to-vote-in-EP-elections

DODATNI VIRI

Spletna stran EESO
www.eesc.europa.eu

Spletna stran predsednika EESO
www.eesc.europa.eu/president

www.eesc.europa.eu/facebook

www.eesc.europa.eu/twitter

www.eesc.europa.eu/youtube

www.linkedin.com/company/european-economic-and-social-committee

Evropski ekonomsko-socialni odbor

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Za izdajo odgovarja: Enota za obiske in publikacije
EESC-2019-21-SL

www.eesc.europa.eu

© Evropska unija, 2019
Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za kakršno koli uporabo ali reprodukcijo fotografij / ilustracij je treba za dovoljenje prositi neposredno lastnika(-e) avtorskih pravic:

- s. 1 & s. 2 – © Shutterstock.com/tsvetina_ivanova
- s. 5 – © Shutterstock.com/mayrum & © Shutterstock.com/Astrovector
- s. 6-10 – © Shutterstock
- s. 12 – © Shutterstock.com/mayrum & © Shutterstock.com/Studio_G
- s. 13 – © Shutterstock.com/Maanas
- s. 15 – © Shutterstock.com/Pro Symbols & © Shutterstock.com/Astrovector
- s. 16 – © Shutterstock.com/mayrum & © Shutterstock.com/Enmaler
- s. 17 – © Shutterstock.com/hvostik
- s. 18 – © Shutterstock.com/YummyBoom
- s. 19 – © Shutterstock.com/Artram
- s. 20 – © Shutterstock.com/illpos
- s. 21 – © Shutterstock.com/Sapann Design

Print:
QE-03-19-084-SL-C
ISBN 978-92-830-4364-5
doi:10.2864/768843
Online:
QE-03-19-084-SL-N
ISBN 978-92-830-4363-8
doi:10.2864/860488

SL